

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема „**Управление и финансиране на публично-частни партньорства на местно равнище**” от **ИВАН МЛАДЕНОВ СОКОЛОВ**, за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство” (Публично-частни партньорства), докторант в катедра „Администрация и управление”, факултет „Международна икономика и администрация” на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”.

от проф. д-р Цветан Христов Колев, Европейски колеж по икономика и управление – Пловдив, член на Научно жури за защита на дисертационен труд съгласно заповед на Ректора на ВСУ”Черноризец Храбър” № 786/19.04.2012 г. и решение на Научното жури относно избор на рецензенти

Представеното изследване в дисертационния труд е посветено на актуален и значим проблем както за теорията, така и за практиката по управление и финансиране на публично-частното партньорство (ПЧП) в България на местно равнище. Тази тема дава възможност за изследователски постижения в теоретичен и практико-приложен аспект, особено на регионално равнище – община. Избраният изследователски проблем е следствие на нерешени въпроси в тази област (стр.6) – разминаване между желания и цели, наличие на бариери и ограничения от всякакво естество, информационен дефицит. В нашата страна тази проблематика е изследвана от ограничен кръг автори, вкл. и една дисертация (ПЧП в областта на публичните услуги на равнище национално стопанство в конкретен сектор - транспорт).

Изследвания и практико-приложни разработки на местно равнище (община или област) не са ми известни. Понастоящем е в процес законодателното уреждане на ПЧП от Народното събрание. Затова изследователската дейност по проблемите на ПЧП в нашата страна би следвало да се насърчава, особено при случаите на критичен анализ и отразяване на българската практика. Актуалността и значимостта на разработваната тематика се определя и от съвременните виждания за необходимостта от прилагане на ПЧП на равнище Европейски съюз и насърчаване на тази практика в отделните страни-членки, вкл. в регионите. В Стратегия „ЕС-2020” (СОМ 2009/647/24.11.2009 г., с.13) при препоръките за политическите приоритети в публичните бюджети, се посочва възможността за ПЧП чрез финансиране от ЕС и Европейската инвестиционна банка с цел обединяване на ресурсите на публичния и частния сектор и постигане на максимален ефект.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е структуриран чрез увод, три глави, заключение и едно приложение, разработен е в обем от 221 стандартни страници на български език, посочени са 149 литературни източника на български, руски и английски езици както и интернет-източници по изследователската проблематика. За представяне на анализа и онагледяване на съдържанието уместно са използвани 15 таблици и 13 фигури. В приложението е представена „Анкетна карта за допитване сред публични, бизнес и неправителствени организации”, която дава ясна представа за използвания подход и структура на емпиричното изследване.

В методологическата част, освен посочените по-горе проблеми, са посочени обекта на изследване – управление и финансиране на ПЧП и приложение на местно равнище и предметът на изследване – процесите на интеграционно взаимодействие на субектите в сложните

икономически системи във връзка с доказване на необходимостта от по-широко използване на ПЧП (стр.6). Формулирана е и авторската теза – в условията на криза, структурни реформи и ограниченост на ресурсите, ПЧП са подходящ пазарен инструмент за предлагане на публични услуги и изграждане на публични активи не само на национално, но и на местно равнище. Целта на изследването (стр.7) е да се разработи процесно ориентиран референтен модел за усъвършенстване управлението и финансирането на ПЧП на местно равнище, която е декомпозирана на пет изследователски задачи. Споручливо избрани и приложени са подходи (системен, комплексен, проектен, процесен) и методи на научното изследване. Теоретичното изследване е допълнено с критичен анализ на практико-приложни документи – нормативни актове от различен характер и равнище. Много добре са подбрани границите на изследването в дисертационния труд с цел постигане на значими резултати при наличие на стеснен обект и предмет на изследването, без това да засяга същностните характеристики на изследователския процес. Изследването използва широко и постигнатите резултати от чуждестранни автори и съответни теоретични постижения, както и нормативни практики, вкл. и на равнище Европейски съюз. Изложените в модела процеси, правила и процедури са следствие на синтеза между прилаганите проектен и процесен подходи. Тези характеристики на общия методологически подход ми дават основание да считам, че е представен дисертационен труд с много добре разработена методика на изследването като основа за доказване на авторската теза и постигане на формулираните цели и задачи на дисертационния труд.

Структурата на дисертационния труд е добре балансирана от гледна точка обема на отделните части. Представянето на изводи към всяка глава позволява (както на автора, така и на читателя) по-добре да

се изясни общата логическа конструкция на изследването и междинните научни резултати, които в своята цялост доказват авторската теза.

В първа глава е представена общотеоретична характеристика на ПЧП на фона за концепцията за смесена икономика с достатъчно по обем цитирания на различни автори от чужбина и България, използвани са и съответни документи на равнище Европейски съюз. ПЧП се определя като „едно от направленията за установяване на публични системи от смесен тип”, фактор и инструмент за развитие на смесената икономика, използвана е концепцията за „ново публично управление” като се характеризира ПЧП като един от неговите инструменти, ПЧП се определя като „... форма на взаимодействие между държавата (общината) и частния сектор ...с цел реализация на обществено значими и ефективни проекти” (с.27). На основата на критичен анализ са изведени нерешените проблеми в ПЧП, класифицирани са рисковете при проектите за ПЧП (с.43), което приемам като един от приносите в изследването.

Във втора глава е извършен задълбочен критичен анализ на практико-приложните аспекти на ПЧП и особености на равнище община. В тази част на изследването е направен сполучлив преход от теоретичните конструкции, описани в първа глава, към практиката на ПЧП. Целта е да се съпоставят нормативните с позитивни модели, да се определят отклоненията и да се предложи нов модел на управлението и финансирането на ПЧП. По същество изложеното в тази част на изследването е обосноваване на потребностите от нов подход и своеобразен преход към разработването на процесно ориентирания референтен модел за управление и финансиране на ПЧП, изложен в трета глава.

В тази трета част на дисертационния труд моделът е структуриран чрез идентификация и йерархична подреденост на ключови, базови и спомагателни процеси, процедури и практически стъпки (с.135 и сл.). Авторското виждане при изграждането на този модел се основава на управленския опит, който предполага използване на досегашни практики и тяхното усъвършенствуване (но не и отмяна) с цел използване на постигнатото и неговото надграждане. На основата на синтеза между проектния и процесния подходи и използването на постигнати резултати от други автори, докторанта е разработил успешно своята хипотеза. Моделът има не само вербално описание, той е онагледен с отлично разработени фигури, които улесняват неговото практическо приложение. Принос към това са разработените процесни карти, чието следване позволяват избягване на управленски грешки и оптимизация на време и ресурси.

От краткото представяне на дисертационния труд могат да бъдат направени следните изводи:

1) Изложението се характеризира с яснота и точност на изказа, авторовата мисъл следва изградената последователност на съдържанието, което показва задълбочено познаване и вникване в тематиката и обобщаване на научни твърдения от използваната научна литература.

2) Обемът, структурата и обхвата на дисертационният труд са позволили на автора да докаже декларираната от него в началото основна теза, както и да посочи постигнатото в теорията и българската практика в областта на ПЧП и да изведе своите виждания.

3) Като цяло съдържанието показва категорично, че докторантът е в състояние да осъществява самостоятелна научна и практико-приложна дейност.

4) Предложените изводи, както и разработеният модел в трета глава дават възможност за нови изследвания в областта на ПЧП от автора и от други колеги с научен интерес в тази област;

5) Изследването е изцяло дело на автора. Позоваванията и цитирането на автори от добре подбраните литературни източници е извършено коректно и в рамките на научната етика. Предложеното онагледяване чрез графики и таблици отговаря на съдържанието и дава възможност за по-добро възприемане на изложените идеи и анализи.

6) Приемам посочените от автора в приложената справка формулираните постижения с научен принос, които са изведени от резултатите на изследването, но представляват и авторското виждане за научните приноси в дисертационния труд.

Като резултат на изследването могат да бъдат добавени и следните научни и практико-приложни приноси:

- цялостното изложение е основано на прилагане на холистичен подход, характеризиращ се с авторски стремеж към комплексно анализиране, оценяване и предвиждане развитието на ПЧП и използването на таксономичен подход, прилаган от автора към класификация на изследваните проблеми. Принос представляват творчески приложените методологически подходи и научни знания в процеса на научното изследване;

- чрез детайлен критичен анализ на практиката е извършена комплексна оценка на управлението и финансирането на ПЧП на равнище община, като редица изводи имат значение и за равнище национално стопанство (напр. в областта на нормативните актове);

- предложеният модел в трета глава е доведен до технологични процедури, чието следване дават възможност за много добри управленски решения. От тази гледна точка е постигнато единство между теория и практика и е принос в прилагането на научните

резултати в практиката. Моделът позволява генериране на икономически ефект при управлението и финансиране на ПЧП.

Същевременно бих поставил следните въпроси към докторанта, имащи за цел да изяснят изложените тези:

- В кои случаи ПЧП е предпочитано пред системата на обществените поръчки?
- Какви фактори биха въздействували върху вземането на решение на равнище община при наличие най-малко на две възможности – концесия или ПЧП?
- Счита ли докторанта, че ПЧП е някаква форма на приватизация и не променя ли ПЧП съотношението между публичния и частния сектор в дадена община?

Представеният автореферат представлява добър синопсис на съдържанието и отразява вярно структурата, оценките, изводите и приносите на дисертационния труд.

Докторантът е посочил пет публикации, свързани с дисертационния труд – три на български и две на английски езици. Две от публикациите са в Научни трудове на ЕКИУ, една в списание „Финанси”, едната публикация на английски език е в българско издание, а другата в научно списание на университета в Ниш, Сърбия. Считаю, че авторските идеи и тези са получили достатъчно широка публичност сред научната общност.

Г-н Соколов има магистърска степен от УНСС. Притежава богат практически опит в областта на икономиката и управлението, което му позволява да съпостави теоретичните конструкции с практиката и да направи съответните изводи за дейността в областта на прилагането на ПЧП. От десет години докторантът е преподавател в Европейския колеж по икономика и управление, за неговите лекции, семинарни занятия и практикуми има отлични отзиви на студентите. Преподава и

във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър” и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”.

Убеден съм, че би следвало и в бъдеще да се насърчават научните изследвания на равнище териториално стопанство, а не само на национално равнище в областта на прилагането на ПЧП. В този смисъл приносите на представеният дисертационен труд са значими и необходими за практиката.

Описаните структура, съдържание, нови идеи и научни и научно-приложни приноси в изследването ми дават основание с убеденост да предложа на членовете на почитаемото Научно жури да присъди на докторанта **Иван Младенов Соколов** образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство” (Публично-частни партньорства).

12.06.2012 г.

Рецензент

Проф. д-р Цветан Колев